

A magyar izr. országos tanító-egylet

ÉRTESÍTŐJE.**Megjelen havonként egyszer.**

Szerkesztői bizottság:

Fischer Simon, Führer Ignác, Léderer Ábrahám, Stern Mór és Tencer Pál.Felelős szerkesztő: **SELIGMAN ELEÁZÁR.**

Az előfizetési pénzek
és tagsági díjak Schwarz Mór
egyleti pénztárnokhoz
(gyár-utca 3. szám) küldendők
Szerkesztői iroda, sip-utca 11. sz.

Kiadja a magy. izr.
orsz. tanító-egylet.
Előfizetési ár:
nem tagok számára egész évre 1 frt.
Az egylet tagjainak díjmentesen jár.

COHN ALBERT

Pozsonyban született 1814-ben, hazáját 18 éves korában hagyván el, Parisba költözött át, hol mint hazafi, tudós és nemes férfiú áldásdusan élt, míg pár nappal ezelőtt a kérlelhetlen halálki nem ragadá őt az élők sorából. Ezen nemeslelkű férfiú egész életét és tevékenységét az emberiségnek szentelte. Hitfelei sorsa mindig szívének feküdt, és igen sokat fáradozott és áldozott ennek javítására. Minden szép, nemes és magasztos hathatós pártolóra talált Cohn Albertben. Nem létezett az egész föld kerekiségén zsidó irodalmi vállalat, melyet Cohn Albert, ha csak ennek léte-
léről tudomása volt, anyagilag, gyakran szellemileg is nem támogatott volna. Ha egyes szükölködők vagy jótékonyczélú intézetek támogatásért hozzá fordultak: azonnal hallott az ő füle, szíve melegen érzett és keze bőven adott. Ilyen nemes férfiú volt Cohn Albert; de fájdalom, mély fájdalom, ő nincs többé! Nem szükséges, hogy a boldogult életrajzát írjuk; hisz nemes tettei a leggyönyörűbb színekkel ecsetelik azt és oly emlékszobrot állítottak neki, mely soha el nem fog hamvadni, az utódokat pedig mindig utánzásra fogja inteni.

A magy. izr. orsz. tanítóegylet, melynek bold. Cohn Albert tiszteletbeli és alapító tagja volt, szomorú kötelességet teljesítvén, az elhunyt családjához a következő részvétfeliratot intézte:

Madame!

Le décès de votre cher époux nous a d'autant plus affligé, que nous l'aimions et l'estimions non seulement comme membre d'honneur de notre

union, mais aussi parce que toute sa vie n'était faite que pour pratiquer la vertu et pour l'inspirer à des autres. C'est un fait avéré, que presque toutes les bonnes oeuvres de son temps à l'égard de la culture et de la glorification de la nation israelite ont été son ouvrage.

Sa piété solide et persévérante a laissé partout de grands exemples. La juste douleur que vous éprouvez, fait couler aussi nos larmes, et si l'idée que ses amis nombreux compatissent à votre affliction, pouvait la soulager, vous deviez être bientôt consolée. — Que nous ne fut-il pas permis d'assister aux funeraillles du grand defunt, pour mêler nos pleurs avec les vôtres!

Ne vous déplaie pas, madame, que nous tardions si longtemps à l'accomplissement de notre triste devoir. Cela ce fit parce que nous espérions que le temps contribuera beaucoup pour adoucir votre douleur. De même qu'une plaie toute récente appréhende la main du chirurgien, mais dans la suite elle la souffre, la nouvelle affliction se révolte aussi d'abord contre les consolations, mais plus tard elle les cherche et se rend à elles.

Agréez donc comme petit soulagement nos tendres sentiments avec lesquels nous avons l'honneur d'être

Budapest le 28. mars 1877.

vos très-dévoués

.

Mit kellene tennünk, hogy az összes hazai zsidótanítókat csatlakozásra bírjuk.

II.

Ha valamely vidéki tanítót az egylethez való csatlakozásra akarjuk buzdítani, mert hát vannak az egyletnek sok oly hivei is, kik az útmutatóhoz hasonlólag másnak megmutatják a bevágandó ösvényt, holott ők maguk folytonosan egy helyen állanak, mondom, ha valamely vidéken működő üggyársban elszigeteltsége okozta keserveinek megédesítésére szolgálható ama öntudatot kívánjuk ébreszteni, miszerint: — a biblia szavaival élve, — „nem jó, hogy az ember magányosan álljon“, a világban, hogy különösen nekünk tanítóknak kell szilárdan egymáshoz fűződünk: rendesen azt szokta ellenvetni, hogy a beiratás- és tagsági díjakat reducálni kellene.

Nyuljunk az igaz- és nyíltság fegyverei után és szálljunk szembe a felhozott, nem épen gyenge érvel. Igaz, szegények, Istennek legyen elpanaszolva, nagyrészt igen szegények vagyunk. Fölvilágosodott korunk emberei is nyomorult fizetésen hagyják tengődni a tanítót, ki mostani állásában a szó szoros értelmében a közművelődés martyja. Amerre tekintünk, mindenütt sürgés-forgás, pezsgés élet, haladás szemlélhető; oly pont, mely tegnap még láthatatlan vala, holnap célpontja, s holnapután már; kiinduló-pontja az emberiség kutató szellemének: — csak számára, ki hozzászokott a nyomor kenyeren élődni, csak a tanító számára nem hasad a nap, mely egy boldogabb jövő iránti édes remény szikráját gyulasztaná közel elcsüggedett

szívében, csak számára, ki a haladás nem utolsó tényezője nem terem ezerfü sajgó sebei behegezésére.

De épen azért, mivel szegények vagyunk, mivel „multunkban nincs öröm, jövőnkben nincs remény“ és merő iróniaként tünnek fel előttünk, dicsőített jelenkorunk zengzetes frázisai; épen azért, mivel nem áll módunkban szilárd alapot teremteni, sűrű fátyol borította ama beállandó időszakunk számára, midőn majd kivedlünk a hámból: épen azért kell a panaszok és jámbor óhajtások sorompóit túl lépni és teljes erőnk és hatályunkkal legalább annyit tenni, a mennyit tenni kedvezőtlen viszonyaink között épen bírunk.

Nem lehet tagadni, kevés, szükségleteinket tekintve, igen kevés az, a mit tehetünk; de a kevés legalább valami. Voltak idők alkotmányos életünk ujjaébredése első korszakában, midőn egészen más segítyt várva más reményvirágokat ápoltunk, hitünk a korszellem sirén hangjainak, reménylünk hazafias kormányunk részéről méltánylást, szerettük felekezetünket és nem számítánk arra, hogy keze inkább a pompa, mint az iskola felé hajland, hogy bizonyos népfaj módjára, mivelődni akarván, foszlányokba burkolt testére frakkot és fésületlen fejére cylindert veszen, mondom voltak idők, midőn rózsás álmainkban tündérvárakat építünk és nem gondoltuk meg, hogy önségielyünkre leszünk szorulva. Ma már kijózanodtunk. A rózsás álmok eltűntenek, az illusiók fénykora lejárt; hitünk, reményünk, szeretetünk érző szívünkben visszaszorított, és hogy e szent háromságunk végképen romba nem dőlt, azt a népnevelés ama buzgalom lángjának köszönhetjük, melyet az ügy szeretete és néhány derék kartárs tántorithatlan hűsége bennünk szítani és ápolni képes volt. Itt állunk ma a hideg, rideg való prózaiságánál, csatlakozásnál mást nem tehetünk, Isten ugy segíyen bennünket!

Viszonyaink átalakítása, felekezetünk gondolkodási módjának átídomítása, minden esetre nagyobb hatással volna ügyünkre, mint egyletünk még mindig gyenge anyagi és erkölcsi ereje; de az egylet él, működik, áldásdus tevékenységének gyümölcseit már élvezték és élvezik egyesek, holott a viszonyok megváltoztatására idő kell és a népünk eszét fogva tartó előítéletek megváltójának még születnie kell. A legcsekélyebb valóságos jó, jobb a csalfa remények legszebb ígéreteinél. Mint Bason mondja: „A stoicusok bölcse kétségkívül magasztosabb czél lenne egy gőzgépnél. De a gőzgépek vannak, a stoicusok bölcsének azonban előbb feltámadnia kell. Így állván a dolog, „mit ember-esz és kéz kivihát, ne várjuk mástól mint szerencsedíjat.“

Ugyám, de 2 forint beiratási díj, azonfelül évenként 4 frt!

Nem kell visszaretteni! Az egyesület zöme tanítókból áll, tanítókból, kik ügytársaikkal érezni, jajaik és bajaikat felfogni képesek.

Ha az a beiratási díj nagynak tetszik, ám töröljük el végképen, ha 2 forintot nem fizethetünk egyszerre, fizessük a tagsági díjat negyedévenként. Én az összes hazai zsidótanítók csatlakozása és egyesítése céljából kívánatosnak tartom:

II-szor. A beiratási díj eltörlését és az egyesületi alapszabályokban szóval való kimondását annak, hogy a 4 forintnyi évi járulék negyedévi részletekben is fizethető.

Schön Bernát.

A nemzetgazdasági egyesület következő felhívást intézett a főváros iskolaszékeihez és tanító-testületeihez.

A főváros képviselő testületének f. é. február 8-án tartott közgyűlésén hozott egyik határozata szabadságot ad a fővárosi községi iskolák tanítókarának, hogy az iskolai takarékpénztárak intézményét az általuk vezetett tanintézetekben életbe léptessék.

Midőn a fővárosi képviselő testület ezen intézkedésével az iskolai takarékpénztáraknak minden községi tanintézetben életbeléptetését kötelezővé nem teszi, hanem azt az iskolaszékek és tanítók belátására és — úgy szólván — a jó iránti fogékonyságukra bizza: azon talán tulságos liberalizmus által vezetetté magát, hogy ámbár a főváros oktatásügyi férfainak és testületeinek jelentékeny része meleg rokonszenvvel nyilatkozott az eszme mellett, mégis miután különösen a tanár urak, tehát azok közül, kikre a gyakorlati kivitel feladata néz, voltak némelyek, ki annak ellene szólottak: ezeket nem akarta nézetükkal ellenkező kötelelességek teljesítésére szorítani.

És ez jól van így. Azon rész, mely már embriójában perhorreskálta az intézményt, bizonyára nem szüntette volna meg küzdelmét az ellen a gyakorlati kivitel alkalmával sem, iparkodott volna a reá erőszakolt intézmény életbeléptetésének gyakorlati eredményeit a maga elméleti ellenérveivel szembeidomítani s akkép vezetni a fejlesztést, hogy annak tényei által korábbi ellenkezésének helyes és indokolt volta demonstráltassék.

Annál nagyobb, egyszersmind szebb és magasztosabb feladat vár a főváros tanítókarának azon részére, melyet belátása, hazafias és humanistikus érzéke már a még esirájában lévő eszmének is pártolására buzdított. Nem elég részükről az intézménynek minél előbb életbeléptetése a szellemi gondozásukra bizott tanulók között, hanem ernyedetlen buzgalommal kell arra törekedniök, hogy tanodáiban az intézmény minél gyorsabban felvirágozzék, minél szélesebb terjedelmet nyerjen és hogy tanítványaiknak minden benyomás befogadására annyira kész ifju kedélyükben az üdvös és józan takarékos magva, minél inkább elhintessék. Ez azon ut, melyen haladva, az eszme mellett elfoglalt álláspontjuk helyes voltát a legékezebb szólólalag bebizonyíthatják; ez azon ut, melyen haladva, karuk ellennézetü tisztelt tagjainak érveit a gyakorlati eredmény tényei által a leghathatósabban megcáfolyhatják, sőt őket magukat is ellenségéből az eszme meleg barátáivá változtathatják.

Mellőzni kívánjuk itt az iskolai takarékpénztári intézmény társadalmi és erkölcsi horderejének tüzetes taglalását. Ha valaha valamely államnak volt: különösen hazánknak van szüksége takarékos és öröklött vagy szerzett

vagyonával gazdálkodni tudó nemzedékre. Naponként pusztulunk, fogyunk, ijesztő mérvben növekszik köztünk az elszegényedés s legfontosabb államintézményünk ké kezd válni a dob, mely megperdülésével egy-egy előbb virágzó vagyoni életet olt ki. És e jelenség egyik legelső soru létoka, nemzetünkben a takarékoság hiánya, a bő költsékezés szenvedélye, mely a kunyhótól a palotáig terjeszti ki gyászos uralmát. Mint statisztikai kimutatásaink tanúsítják, hazánk a belőle kivitt áruk összes értékén felül még több mint másfélszáz millió forintot fizet évenként a külföldnek az onnan behozott árukért s azok közt főképp fényüzési cikkekért; mert megszoktuk a számítani nem tudó, az erőnk felett való könnyü költsékezést; mert nem szoktuk meg, hogy jövedelmeinkből még félre is rakjunk terhesebb időkre, hanem minden tekintet nélkül az évi hozadékra, költjük magát a tőkét is, míg benne tart.

Ily jellemelbetegedés, mert istennek hála csak szerzett betegség az, és nem örökölt nyavalya, csupán ernyedetlen és céltudatos gyógykezelés útján orvosolható. Az új nemzedéken kell kezdeni a gyógykezelést; annak véreből kell kiegészíteni a könnyelműség és bőlköltsékezés rákját és beleoltani az egészséges takarékoság csiráját, hogy a kidőlők helyén takarékos, vagyonával és keresményével okosan bánni tudó sarj nőjön fel. Önöké e részben a legfontosabb feladat. Önök a gyermek szellemi vezetői, Önök idomítják annak jellemét és fejleszthetik ki abból ugy a könnyelműség szenvedélyét, mint a józan gazdálkodás eszélyét. Önöké lesz az érdem, ha az új nemzedék jelleme ez utóbbi irányban alakul, de önöké lesz a bűn és mulasztás, ha abban amaz előbbi válik öröklővé.

Megkivánjuk még említeni, miszerint a fővárosi képviselő-testület az iskolai takarékpénztárak életbeléptetéséhez szükséges nyomtatványok költségeinek a fővárosi pénztár által viselését is elhatározván, egyszersmind kifejezte azon kívánságát, hogy a tanulóktól összegyűlő betétek ugyanazon pénzügyintézeteknél helyeztessenek el, melyeknél pénzeit maga a főváros is gyümölcöszteti, és hogy ennek kapcsán a „Nemzetgazdasági egyesület“ ezen takarékpénztárak tisztelt igazgatóságaihoz megkeresést intézett. Midőn e megkeresvény másolatát szerencsénk van a czímmel is .| alatt közölni azon bizalom teljes reményünk kifejezésével zárjuk jelen felhívásunkat, hogy Önök meleg és ernyedetlen buzgalma folytán az iskolai takarékpénztárak intézménye a fővárosban felvirágozni fog; hogy az Önök buzgalmanak gyakorlati eredményei az eszme jelenlegi ellenségeit is annak barátáivá teendik és hogy a főváros ez intézmény meggyökereztetésének tekintetében is hivatászerű példányképe fog lenni a haza többi községeinek,

tisztelettel maradván a „Nemzetgazdasági egyesület“ választmánya:

Korizmiés László
elnök.

Levelezés.

Érsekujvár, márczius havában.

Az „Értesítő“ 2. évfolyamának 3. számában az ez évben egybehívandó tanítógyűlésnél tárgyalandók több kartárstól nem csekély számban — nem akarom állítani, hogy az én indítványom következtében — elő vannak sorolva anélkül, hogy ezekkel teendőink és óhajaink összege ki volna merítve. Az én szerény véleményemet a második számban, ha nem is kimerítően, de mégis elég világosan abban kifejeztem, hogy a lelkiismeretes izr. tanítónak sikerdus működése csak akkor lehet és lesz, ha félig-meddig azon

gondoktól ment lesz, mikép jelene ne legyen a különféle községi pasák szélyeinek kiteve és hogy továbbá jövője se legyen változatosságoknak alávetve, vagy hogy világosabban és rövidebben fejezzem ki magamat, a „koldusbottól“ ne kelljen félnie. És bármennyire szeretnők elhallgatni és elpálastolni, hogy számos megöregedett tanítónak hosszú fáradozásuk után a „koldusbot“ egyedüli támaszuk, nem bírjuk, mert ez tény! És ezen tény az emberiség szégyenére és az emberi háladatlanúság gyalázatára válik. Mi tanítók nem is oly szerénytelenek vagyunk, hogy mint a régi rómaiak, „panem et circenses“ kívánnánk, mi nagyon megelégszünk, ha csak az elsőt is békében és nyugalomban élvezhetjük. Biztosítsuk tehát legalább eme jogos követelésünket! Jól tudom, hogy ha épen ezen kérdést mindig előtérbe hozom, mint olyat, melyet az elsőségnek joga illet, némelyektől materialistcussnak fogok tartatni, ki a tanítóságot csak pénzaknának lealázza, mely a mennyire lehet kizsákmányoltassék morális voltának rovására(?) Az ilyen föltevés ellen tiltakozom. — Bölcsseink már állítják, hogy **אִים אֵין קַמַת תּוֹרָה** és milyen igaz ezen állítás kartársaim legnagyobb része tapasztalásból tudja. Honnét venné is a szegény majdnem mindennapi üldözéseknek, nem szünni akaró bujdosásnak kitett izr. tanító a lelkiismeretes és eredményektől kísért tanítóskodáshoz szükséges kedvet és lelkesedést, midőn ezen tudat nyugtalanítja és háborítja, hogy családjá melyet ugyan azon bensőséggel szerető, mint akármely előljáró éhez — és nélkülöz? Hiszen az izr. tanítóság sem angyalokból álló sereg, mely képzelt Nektar — és Ambrosiával él, hanem emberi tulajdonságokkal és gyarlóságokkal teremtett lények, kik tagadatlanul valami nemesebbért is tudnak lelkesülni; de mind a mellett az emberi szükségletekről le nem mondhatnak, ha élni akarnak. És ezen óhaj, ezen kívánat csak minden emberbe már a természettől be van plántálva. Ismétlem tehát, hogy a leendő közgyűlésnek legelseje mivel legfontosabbja, mondhatni, a conditio sine qua non-ja az izr. tanító állandósítása és biztosítása. Ennek következtében azon kell lennünk, hogy minden lehető „moralis eszközt szellemi fegyvertárunkban felkeressünk és használjunk, melylyel az eddig jogtalanul megtagadott jogainkat védhetjük és visszafoglalhatjuk. Van elég kartárs, ki alkalmasint jó tanácsot adni fog tudni.

Boronkay K. és Schön B. kartárs uraknak gratulálok azon szerencsés eszméért, melyeket megpenditettek, Bárcsak valósulnának! Akkor sok bajon volna segítve, de az ilyen orvoslás csak is szilárd összetartás útján elérhető.

A mi az időt, melyben a közgyűlés tartassék illeti Goldberg M. urral, ki a Szukkoth köznapokat legalkalmasabbaknak valószínűleg opportunitás szempontjából ajánlja, épen egy véleményben nem vagyok, ámbár én is mint tanító oly községben működöm, hol a július—augusztus hónapi szünidők a jámbor óhajok országában laknak. Mindennek van ideje. Némikép igaz, hogy az opportunitás, eme bölcs tanácsadó mondja szukkotkor összegyűlni, hogy számos tanítónak ne kelljen 2—3 napra szabadságot kérni. De épen ily helyzetben volnának azon tanítótársak, kiknek szerencsájuk van oly iskolában működni, mely az ujabbkori igényeknek megfelelően meg van szervezve. Én, épen azon szempontból kiindulván, hogy már az a tény, hogy júliusban vagy augusztusban izr. közgyűlés létre jöhet, némely községet arra bírhat, vagy inkább taníthat, a műveltebb község példáját ezentul követni és az eddigi rut abusust eltörölni, azt indítványozom, hogy nyáron csak tartassék a közgyűlés.

Neufeld Gusztáv.

Tisztelt szerkesztő ur!

Becsés lapja f. é. 3-ik számában „Gyülesezünk-e“ czimű cikkben két fontos kérdés van megemlítve, melyek a legközelebbi orsz. izr. tanítógyűlés

alkalmával szőnyegre kerülendnek. Az egyik; a felekezeti tanoda a kor színvonalára való emelése s a tanítók társadalmi s hivatali állásának biztosítása; a másik: mi lehet oka annak, hogy a magyarhoni tetteleg működő 17,000 és néhány száz elemi tanító közül 8000 vétetett fel a nyugdíjintézetbe? Az első kérdés tudtommal számtalanszor szellőztetett már; sőt alkalmam volt azon előkelő tanférfiak által egybehívott tanácskozáson részt venni, mely ez ügyben néhány évvel ezelőtt Budapesten a „Tigris“ szállodában tartatott meg. Ott valóban nevezetes tanügybarátok és tanférfiak voltak jelen, mint: Schweiger M., Wahrmann M., Brodi Zs., György A., Léderer A., Roth W., Tencer P. a budapesti izr. igazgató-tanítók sat. de hogy mit eredményezett ezen gyűlés nem tudom, vagy mikor s hogyan szűnik meg a zsidó tanító vajudása ezt most érintetlenül hagyom. Én inkább a második kérdéshez akarok koczászólni. A fennevezett cikkben említett mulasztást t. cikkiró a többek közt annak tulajdonitja, hogy a tanítók ellenzik a nyugdíjaztatást, vagy pedig minden törekvés a községek indolentiáján szenved hajótörést. Hogy nálam például ezen két állítás egyike sem okozta az orsz. tanító-nyugdíjintézetbe való benemlépésemet, kitűnik abból, hogy néhány héttel ezelőtt helységünkben lakó tanfelügyelőhöz mentem, hogy venné át lemásolt bizonyítványaimat és a nyugdíjintézetbe való belépésem céljából küldené el rendeltetése helyére. De a felügyelő ur visszautasított, mondván: a másolatokat bélyeggel kell ellátnom. Megkísértem szerencsémét a szolgabírósnál, de itt ugyanazon választ kaptam. Három-négy frtnyi bélyegköltés sok tanítót tarthat vissza a nyugdíjintézetbe való belépéstől. Nagyon is kívánatos volna, ha ez ügyben a magas miniszteriumnál lépéseket tennénk, vagy ha már történt efféle kieszközlés, méltóztassék erről engem tudósítani. A második állítás pedig annál kevésbé tartott vissza, mivel községünk — dicséretére legyen mondva — két év óta a tanítókra eső százalékfizetéseket is fedezi.

Liptószentmiklóson, 1877. márczius 23-án.

K a c z H e n r i k.

Tisztelt szerkesztő ur!

Az „Értesítő“ 2. számában a tisztelt szerkesztőség által a jövő közgyűlés tanácskozási tárgyai közé a vallás és héber-oktatás közöli intézkedések is soroltatván, igen tisztelt Braun Jónász polgári iskolai tanító ur, erre nézve „A vallás tanítása s. a t.“ kitűnő cikkében elmondotta nézetét ugyan ezen lap 3. számában.

Engedje meg tehát tisztelt szerkesztő ur, hogy ezen fontos ügyhez én is hozzá szóljak.

Osztom én is a tisztelt cikkiró azon nézetét, miszerint szükségünk van egy minden kelléknek megfelelő ügy magyar fordítására a bibliának; de egyszersmind meg vagyok győződve arról is, hogy mindennek előtt mulhatatlan, szükségünk van oly műre, mely a gyermeket a biblia-oktatásra előkészitené; mert nézetem szerint, az értelem nélküli fordítás, melynél a gyermek azt, a mit ma tanult már rövid idő múlva elfelejti, semmi módon sem vezethet célra. És erre nézve bátor vagyok tisztelt kartársaimat egy kitűnő művecskére különösen figyelmeztetni, melyet Handler Márk. ur, a hevesi izr. iskola igazgatója, héber-magyar kiadásban **ויבינו במכרה** czim alatt kiadott és mely már ezen becses lapok első számában nagy dicsérrettel felemlítettett.

A szerző **ספר בראשית**-ben előforduló szavakat feldolgozva, iparkodik, mindazt egyszerű és rövid szabályokban összeállítani, a mit a gyermeknek egy sikeres biblia-oktatás érdekében okvetetlenül tudnia kell. Ezen művecske a tanító által kellőleg kezelve, rendkívüli szolgálatokat fog tenni a héber-oktatásnál. A ki tehát üdvös ujtások életbeléptetésében gátolva

nincsen, ne mulasztja el, ezen könyvecskét haladék nélkül iskolájába behozni, hogy növendékei annak gazdag gyümölcseit mielőbb élvezhessék.

Részemről meg vagyok győződve, hogy ezen tanmód behozatala által, idővel a hiányos biblia-oktatás miatti általános panaszok elfognak hallgatni, s hogy a mint a derék szerző előszava végén mondja, ezen művecskére nézve, tanító és tanítvány egyiránt örömmel fel fog kiáltani: **זה ינחמנו ממעשינו ומעצבון ידינו.**

Singer Izrael
hittanító.

S.-A.-Ujhelyt, ápril hó 8-án.

(Szerkesztői megjegyzés.)

Lelkünk mélyéből örülünk annak, hogy olyan elismert és tekintélyes tanférfiu, mint tisztelt levelezőnk, Handler igazgató művecske fölötti ítéletében velünk egyetért. Az orsz. tanító-egylet választmánya e kis könyvecskét, a zsidó iskolák magyarosítására is nagy befolyással volna, az orsz. iroda elé felterjesztettük, hogy némi segélyezés által lehetővé tegyék a kiadó tulajdonosnak a könyvet oly olcsón eladni, hogy minden gyermek azt megszerezhesse. Hogy lesz-e erre az orsz. alapnak pénze, az persze még kérdés!

Tekintetes szerkesztő ur!

Az „Értesítő“ II. sz. a. vegyes rovatában aszécsényi orthodox hitközség pályázati hirdetése is érintetett. Egyuttal az itteni előjárósághoz azon kérdés intéztetik: ugyan mi történt a jelenlegi 3 tanítóval? Hány közülök tán családapa? s a t.

Hogy az érdeemes előjáróság ezen kérdésekre felelni nem fog, abban biztos valék. Egy fölszentelt orthodox hitközség nem is tartja érdeemesnek ily csekélységért firkálni! Aztán vétkes dolog is volna egy tanítólap szerkesztőjével szóba állani. Hiszen akkor a b.-gyarmati zsidópüspöktől abszolutiót nem nyerhetnének!

Jelszavuk, melylyel bőrüket mentik: „kutya fél, eb fél, mig az autonomia él!“

Csekély személyem, azon szerencsétlen tanítók egyike, kiket a szécsényi lelketlen előjárósága az iskolaév közepén szélnek eresztett, bátorodik tiszta fölvilágosítást az említett ügyben adni. Ugyan is:

Tisztelettel alulirt, okleveles tanító, 55 éves, 5 kiskoru gyermeknek apja és táplálója, 30 éven felül az oktatás ügyterén működék és száz meg száz hasznos polgárt nevelt a magyar honnak, 20 évvel ezelőtt a szécsényi izr. iskola szervezésére meghivattam, mely is általam virágzó állapotra emeltetett, és bizonyítványaimból is kitünik, hogy számos éveken át működésemet dús siker koronázta.

Ezen érdemeim daczára, a szécsényi kegyetlen iskolaszék égbe kiáltó jogtalanságot követett el rajtam.

Tekintetbe nem vévén 5 gyermekemet, sem ősz fejemet, négyheti betegségem következtében, állomásomat fölmondták, s így kenyérkereset nélkül családommal együtt az élelemtől megfosztattam.

Belső érzésem sugalya: a mi az embernek fáj annak orvoslását valahol keresni kell s meg is találni. Ezen jogösztön folytán bátorodom Tekintetességednek alázattal esedezni:

Kegyeskedjék pártfogóm s egyszersmind tanácsadóm lenni; mely uton s mi módon panaszam orvoslását keressem.

Szécsény, márczius 15-én.

Tekintetes szerkesztő urnak alázatos szolgája

Tandler Salamon
vezértanító.

Tekintetes szerkesztőség!

Alázattal kérem méltóztassék a következő sorokat becses lapjába fölvenni.

A nagyméltóságú vallás és közoktatási minister urnak a népiskolai könyvtárak alapítása érdekében kiadott magas rendeletét alig hogy elolvasta hitközségük derék és a tanügyet hiven pártoló elnökünk, tekintetes Vitt Manó ur azonnal sietett a m. rendeletben kifejezett óhajt teljesíteni. Azonnal kieszközölni kegyeskedett hitközségünk és az iskola bizottmány elnöke tekintetes Vitt Manó ur, hogy a „Váczi vidéki népbank“ — mely banknak igazgatója is, — azonnal e magasztos ezétra 15 forintot adományozni sziveskedett. Ezért hálás köszönetemet fejezem ki mint magam, mint kartársaim nevében is, mint a fent említett intézetnek, mint ez intézet érdeműs igazgatójának is.

Továbbá azon óhajtással fejezem be soraimat, hogy az isteni gondviselés szaporítsa azon hazafiak számát, kik mint Vitt Manó ur a közjóért dolgoznak és fáradhatlanul működnek.

Kitünő tisztelettel tekintetes szerkesztőségnek alázatos szolgálja
Váczi márczius hóban 1877.

N a s c h é z A d o l f, nyilvános tanító Váczon.

Könyvismertetés.

„Test- és egészségtan,“ képezdek, polgári iskolák. tanítók és szülék számára. Irta dr. Schermann Adolf, a test- és egészségtan képezdei tanára. Budapesten Kilián Frigyes egyet. könyvtáros bizománya.

Virehow „Über Schulübel und Schulkrankheiten“ czimű dolgozatában a szakférfiak által tapasztalt azon betegségekkel ismerteti meg bennünket, melyeknek a gyermekek az iskola antihygienicus állapota miatt kitéve vannak; ő egy iskolai hygienia létesülésétől várja e bajok gyökeres orvoslását. A szakférfiak egész sorát látjuk Némethonban, kik összegyűjtötték a test- és egészségtan anyagát, hogy a gyermekektől, az ezek testi kifejlődését veszélyeztető káros behatásokat távol tartsák, melyeknek a lakszobában, iskolában stb. kitéve vannak.

Ily irányu s a magyar orvosi irodalomban valóban hézagot betöltő művet írt Schermann tudor. E munka az orvosi közönség egész figyelmét megérdemli és méltó, hogy szakavatott ajánlás által a szülői házban is utat találjon. Schermann tudor mint az egészségtan tanára, bő avatottsággal, széles ismeretekkel és igen sok tapintattal, egyöntetű egészben foglalta össze a terjedelmes anyagot; a csont-, izom-, ideg- és véredényrendszer tárgyalásánál mindenütt előrebocsátja a boncz- és élettant, igen érthető és népszerű modorban. Az említett csoportok betegségeivel és hygeniával rekeszti be mindegyik szakaszt. Ugyanily módszert követ a légzési szervek tárgyalása körül is; műve e részében a nevelő- tanintézet, a lak- és gyermekszoba levegőjével ismerteti meg az olvasót. A „tengéleti működések“ czimű szakaszban az említett boncz- és élettani viszonyok mellett, a tápszerek rövid élettanat tárja elénk; a mérgezések és rögtön támadt életveszélyek körüli eljárásnak egy-egy külön szakaszt szentel. A fertőzési betegségek tovaterjedése az iskola által, a hőelvonásnak módszerei és az iskola-ház egészségi szempontból, — oly szakaszai e műnek, melyek sok más ily irányu művek fölött kiváló helyet biztosítanak Schermann munkájának. Egyáltalán Schermann tudor műve a magyar Klenke, még azon kiváló előnyvel, hogy — a mit Klenkében nélkülözünk — a boncz- és élettant e műben minden szakasz elején elég világosan és érthetően tárgyalva találjuk. „Fejtegetéseit a szerző jól sikerült ábrákkal világítja meg. A mű kiállítása igen csinos.

Dr. K e l e m e n.

Egyleti élet.

Tagdíjakat fizettek:

Rendes tagok: Neufeld G. Érsek-Ujvár 1 frtot; Fürth S. Érsek-Ujvár 1 frtot; Blitz S. Érsek-Ujvár 1 frtot; Deutsch J. Érsek-Ujvár 1 forintot; Keller M. B.-Gyoma 2 frtot; Kleinwald L. Ó-Becse 2 frtot; Felsenburg A. Szentés 2 frtot; Schwarz L. Kassa 4 forintot; Singer J. S.-A.-Ujhely 2 forintot; Krausz Ig. Makó 2 frtot; Bock Róza k. a. Baja 2 forintot; Breuer M. T.-Szt.-Márton 1 forintot; Weisz F. Budapest 4 forintot; Keleti V. Budapest 2 forintot; Rózsási J. Budapest 2 forintot; Kornfeld Gy. Budapest 2 frtot; Meislis Jakab Siófok 2 forintot; Kohányi Samuel Budapest 2 forintot; Morgenstern Jakab Budapest 2 forintot.

Pártoló tagok: Dr. Kayserling M. ur Budapest 5 forintot; Dr. Goldzieher Ig. ur Budapest 5 forintot; Ellenberger H. ur Budapest 5 forintot; Bloch M. ur Budapest 5 frtot; Deutsch Jakab ur Budapest 10 forintot.

Közgyűlés.

A választmány f. hó 1-én tartott ülésében elhatározta, miszerint a magyar izr. országos tanítóegylet“ ez idén közgyűlést tartand. A megtartandó közgyűlés sorrendjének megállapításával egy öttagu bizottság bízott meg. A közgyűlés ideje még nem állapithatott meg, mivel a magyarországi néptanítók egyetemes gyűlésének ez idéni megtartása is szóban forog, mely esetben czélszerűnek tartaná a választmány, a magyar izr. országos tanítóegylet közgyűlésének egyidejű megtartását. Lapunk legközelebbi számában közölni fogjuk t. tagtársainkkal a közgyűlés idejét és sorrendjét.

A magyar izraelita országos tanítóegylet alapszabályai.

(Vége.)

Minden vidéki kerületben lakó egyleti tagok az ottani választmányi tag elnöklete alatt évenként egyszer tartanak ülést, mely alkalommal nem csak az egylet érdekeit előmozdító javaslatok, hanem a zsidófelekezeti iskolaügyre vonatkozó kérdések is megvitathatók, s ezen ülésekről szóló jegyzőkönyvek további intézkedés végett a központi választmánynak megküldendők.

20. §. Mindezen hivatalok, a titkárét kivéve, csupán tisztségek s így jutalmazással egybekötve nincsenek.

VIII. Közgyűlés.

21. §. Minden harmadik évben — és pedig az őszi szünidők alatt — az ország fővárosában közgyűlés tartatik, melyre valamennyi egyleti tag meghivandó. A közgyűlés ideje és sorrendje a tagoknak a központi választmány által 4 héttel előbb sajtó útján tudomásul hozatik. Sürgős esetekben rendkívüli közgyűlés is tartható, 30 tag irásilag okadatolt kívánata folytán azonban köteles a központi választmány rendkívüli közgyűlést egybehívni. Érvényes határozathozatalra 40 tag jelenléte szükséges. Ha kevesebb tag jelenne meg, a közgyűlés a legközelebbi husvéti szünidőig elnapoltatik, mely azután tekintet nélkül az egyleti tagok nagy vagy kis számban való megjelenésére határozatképes.

A közgyűlés teendői;

22. §. a) A lefolyt 3 évről való számadási jelentésnek átvételes megvizsgálása;

- b) az elnök által a választmány nevében tett javaslatok és igazgatási ügyekről előterjesztett jelentések feletti határozathozatal;
- c) az egyleti tagok által tett javaslatok feletti határozathozatal;
- d) az alapszabályok netaláni módosítása, melyek — módosításuk esetén — az illető hatóságnak helybenhagyás végett előterjesztendők;
- e) a tisztviselők megválasztása, — a 23. §. értelmében — valamint 3 pénztárfelülvizsgáló s egy 5 tagból álló szavazatbeszedő bizottság megválasztása, kik azonban a választmány kebeléből nem választhatók;
- f) a tisztviselők számára a kellő felmentési okmányt kiszolgáltatja;
- g) közgyűlési jegyzőkönyvek hitelesítésére való 2 tagnak kiküldése; és végre
- h) a választmány által ajánlott tiszteletbeli tagok megválasztása.

IX. Választások.

23. §. Az elnök, valamint az összes igazgató s választmányi tagok, és 5 póttag a közgyűlés által 3 évre s pedig általános szótöbbséggel és titkos szavazással választatnak meg. Szavazategyenlőségnél szűkebb választás eszközöltetik.

24. §. A hivatalok, az ujon megválasztott tisztviselők általi átvételeig a visszalépő tisztviselőktől felelőség terhe alatt tovább is folytatandók.

25. §. Ha a 3 év folyama alatt valamely igazgatói vagy választmányi tag visszalépne, vagy halállal kimulna, helyébe azon választmányi tag lép, mely a választásnál a megválasztottak után aránylag legtöbb szavazatot nyert, az igazgatói tag helyét a választmány a legközelebbi közgyűlésig egy választmányi tag által tölti be.

X. Az egyleti alaptőke.

26. §. Az egylet vagyona és az évenként netalán fenmaradó többletek, valamint határozottan erre szánt adakozások, hagyományok stb. az egylet tőkéjét képezik. Az egylet vagyonát képező értékpapírok — elismervény kiszolgáltatása mellett — a pesti izr. hitközség letéti hivatalának őrzés végett átadandók. Az egylet vagyonára vonatkozó értékpapírok pedig az egylet helyiségében levő hármaz zárral ellátott tűzmentes pénztárban őriztetik. Az egyleti alap czélja a netaláni hiányokat fedezni. Az egyleti alaphoz minden egyleti tagnak egyenlő joga s igénye van.

27. §. Ha az egylet vagyonát képező valamely sorsiegy tekintélyes nyereménnyel kihuzatnék, a nyeremény tartalékalapul elhelyeztetik, melynek hovaífordítása felett a legközelebbi közgyűlés határoz.

28. §. Az összes bevételének $\frac{3}{4}$ része egyleti czélokra, $\frac{1}{4}$ része, valamint hagyományok is az egylet alaptőkéjéhez teendők.

XI. Az egylet törvényhatósága.

29. §. Minden perlekedés, mely az egyleti viszonyból az egyes tagok, valamint az igazgatóság s a tagok közt keletkezik, a választmány által intéztetik el. Ha azonban a választmánynak nem sikerülne az ügyet békés uton kiegyezhetni, bíróság választatik, melynek alakulására s eljárásra nézve az 1868. évi LIV. törvényczikk 9-ik czimének 3. fejezete irányadó.

XII. Az egylet feloszlása,

30. §. Az egylet feloszlása csak a közgyűlés többségének határozata folytán történhetik, ha t. i. az egylet tagjainak $\frac{3}{4}$ része van jelen. A feloszlást illető határozat, mielőtt végrehajthatnék a magas országos hatóságnak megerősítés végett felterjesztendő.

31. §. Felosztatás esetén a meglevő alaptökének fele oly munkaképtelen tanítók közt felosztatik, kik legalább 3 évig az egylet rendes tagjai valának; másik fele pedig tanítók után maradt kiskorú árvák neveltetésére fordittatik.

32. §. Az elosztás módozatát azon közgyűlés határozza meg, mely az egylet feloszlását határozta.

33. §. Azon esetben, ha az egylet az alapszabályokban meghatározott czélt és eljárást, illetőleg hatáskörét meg nem tartja, a kir. kormány által — a mennyiben további működésének folytatása által az állam vagy az egyleti tagok vagyoni érdeke veszélyeztetnék — haladéktalanul felfüggesztetik, s a felfüggesztés után elrendelendő szabályos vizsgálat eredményéhez képest végleg fel is oszlattatik, vagy esetleg az alapszabályok legpontosabb megtartására, különbeni felosztatás terhe alatt köteleztetik.

6208. szám.

Látta a magyar kir. belügyminister.

Budapesten 1877. évi február hó 12-én.

A minister helyett:
Br. Kemény
államtitkár.

VEGYESEK.

Nem önbünnöm nélkül csak most jutván az „Értesítő“ II. évfolyama 1-ső számának birtokába Klauber Jonás kecskeméti kartársunk figyelmébe ajánlom a képviselőház 1871. évi márczius 13-án tartott 308. ülésének jegyzőkönyvi kivonatát, mely szóról szóra így hangzik: „3354. Wurga Ferencz és Salamon József a baranyamegyei iskolatanács megbízásából a vallás- és közoktatási minister által hibásan értelmezett népoktatási törvény egy szakaszának magyarázásáért folyamodnak.“

„A ház a kérvényi bizottság azon véleményét, hogy ott, a hol egy és ugyanazon felekezetnek iskolája változtatik át községi iskolává, az 1868. évi 38. törvénycikk 133. §-ának értelmében kétségtelen, hogy az eddig működő tanítók, ezen változás indokából, államásaikból el nem mozdíthatók.

Goldberg Maier, hevesi kartársunk, az „Értesítő“ 3. számában kérdi, hogy mit tegyen vagy tehet a tanító, ha illető községe maig sem járult hozzá az országos tanítónyugdíj-intézethez? Továbbá, mit tegyen oly tanító, ki a szünidőt nem tarthatja július-augustusban, ha oly községnél nyer alkalmazást, melyben szeptemberben kezdődik az új tanév?

Mindkét esetben a megyei tanfelügyelő segedelmét vegye igénybe. Ott, hol a tanító a törvény védbástyája alatt áll, nincs mitől tartania. Különben is könnyen beszélök községemmel augustusban, ha szeptemberben más község teszi havi fizetésemet folyóvá; a nyugdíjazást illetőleg pedig határozottan szól a megbukott országos izr. tanítói nyugdíjintézet alapszabályai jóváhagyásának 1-ső pontja, mely tudvalevőleg ekképen szól: ha az országgyűlés a tanítók nyugdíjazására törvényt alkotna, az izr. tanítók kötelesek leendének magukat ezen törvény rendelete alá vetni.“

A jövő közgyűlés megtartása idejének tárgyában ugy hiszem, leghelyesebb volna határozatilag kimondani, hogy, azon esetre, ha az idénlesz egyetemes tanítógyűlés a fővárosban, augustusban ha nem a szukkoth ünnepek alatt tartassék meg a rendes közgyűlés.